

REISÜLHATTATIN
KÂMILAKDIK

WANGGILIO

MESARFI
SISMANOGLU

FIATI YÜZ KURUŞTUR.

REİSÜLHATTATİN KÂMİLAKDİK

Bu seride çıkacak kitaplar:

Yazı :

Reisülhattatın Kâmil Akdik

Tezhip:

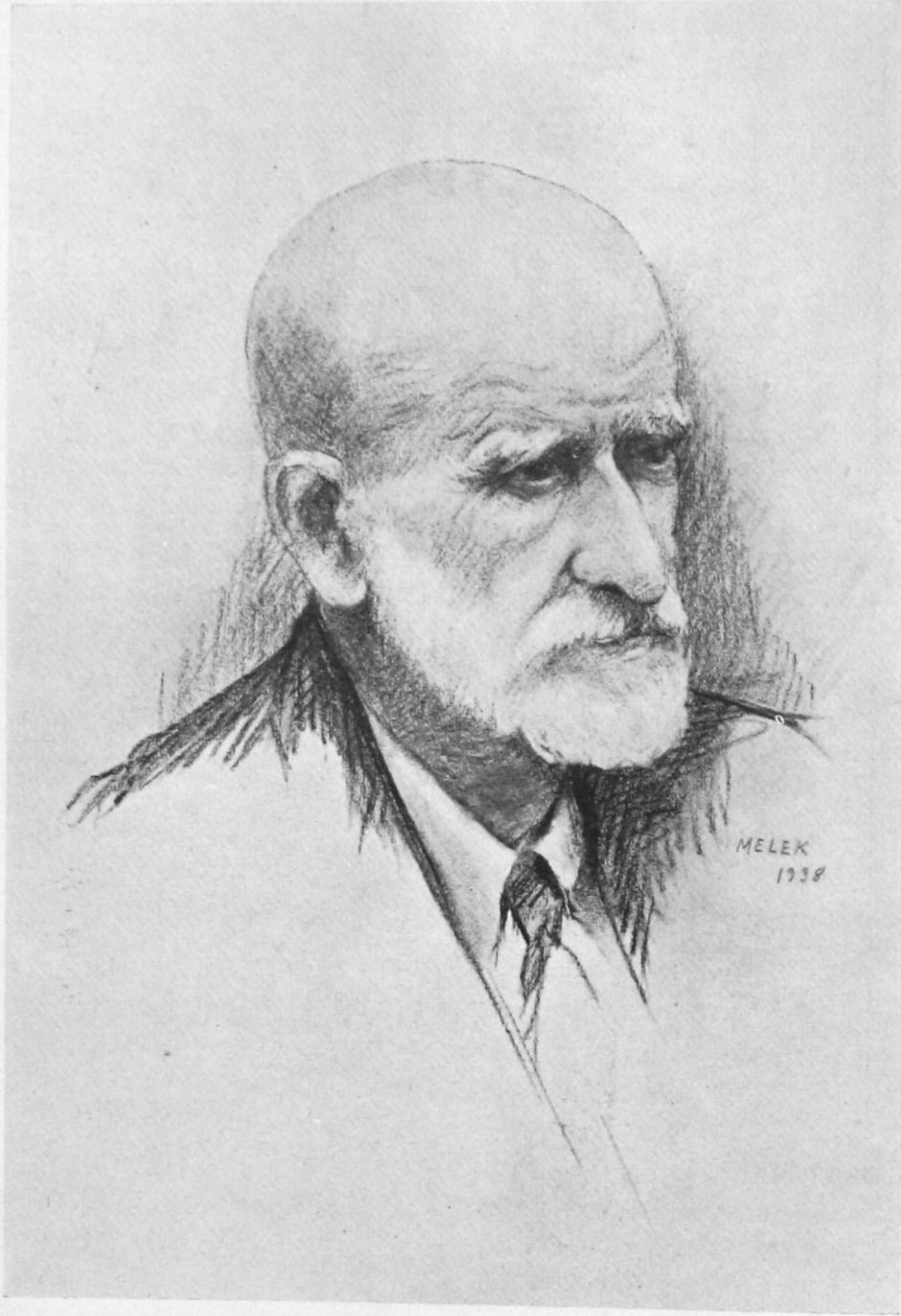
Tuğrakeş İsmail Hakkı Altunbezer

Cild :

Bahaeddin Tokatlıoğlu
ve Necmeddin Okyay

SISMANOĞLU
MEGARKO

MELEK CELÂL

KÂMİL AKDİK

Binlerce senelik mazisi olan Türk sanatı, İslâm medeniyeti camiasına karıştıktan sonra, bu medeniyetin hususiyetlerini benimsemekle beraber, şahsiyet ve karakterini kaybetmemiş, yeni girdiği medeniyetin her şubesinde kudret ve orijinalitesini göstermiştir. Avrupalıların ekseriya pek haksız olarak, doğrudan doğruya Araplara veya İranlılara mal ettikleri, Müslüman milletler arasındaki müşterek sanatların meşalesini en yüksek zirvelere çıkaran Türkler olmuştur. Hat ve hattatlık bunun en güzel misallerinden biridir. Muhammed'i hak Peygamber bilen bütün kavimler, Arap harflerini tezyinî mahiyette kullanmışlar ve hat sanatının estetiğinde dehalarını asırlarca tecrübe etmişlerdir. Fakat bin üç yüz senedenberi, bu milletlerin hiç biri, Türkün vardığı dereceye erişmeye muvaffak olamamıştır. İranlıların "talik,, yazıyı ve Arapların "Kûfî,,yi bir şiir haline getirdikleri ve bu sahada eşsiz oldukları malûmdur. Fakat onların bütün maharetleri yalnız bu yazılara münhasır kalmıştır. Halbuki Türkler yazının her şubesinde, hututu muhtelifede en ince zevkte mücerret kompozisyonlar, levhalar meydana getirmek hususunda daima teferrüt etmişlerdir. "Tuhfetülhattatin,,de, bu güzel sanat uğrunda ömür tüketmiş onbinlerce hattatın arasında, yüzlerce istidad sahibi sanatkâr ve bir çok Kolbaşı, "école,, sahibi dahî sanatkâr ismi yazılıdır. Bu sanat azamî inkişaf ve ifade kabiliyetini hiç şüphesiz bizimle bulmuş ve nitekim biz ondan uzaklaş-

mağa başlar başlamaz, yavaş yavaş sönmeye yüz tutmuştur. Modern medeniyete en kısa yoldan ulaşmağa ve mümkün olduğu kadar süratle ona kendisini uydurmağa ve bu medeniyetin zaruretlerini her ne bahasına olursa olsun top yekûn benimsemeye mecbur olan Türkiye, 1928 de Lâtin harflerini kabul ettikten sonra, artık bu sanat bizde bin senelik uzun ömrünü bitirmiş oldu. Daha şimdiden bu eski yazı gençlik için bir hiyerogliftir. Fakat buna rağmen, halâ bu sanatın üstadları aramızda bulunmakta ve Mısır gibi İslâm kültürünün en çok feyizli olduğu memleketler bile, gene mühim yazı işleri için aramızdaki ustalara müracaat etmektedirler. *

Seksen senelik hayatını ve sanatını, şu küçük broşürle kısaca anlatmağa çalışacağımız, Reisülhattatın Hacı Ahmed Kâmil Akdik bu şahsiyetlerden biri ve şüphesiz en büyüğüdür.

İnce yapılı, uzun boylu, beyaz sakallı, koyu elâ gözleriyle düşünerek bakan, mütevazı olduğu kadar kibar ve sevimli olan Ahmed Kâmil Akdik, 1862 de İstanbulda Fındıklıda Güzel Sanatlar Akademisinin karşısında küçük bir evde doğmuştur. Birkaç sene sonra bu ev yanmış olduğundan aile Fatihte yaptırdığı eve nakletmiş, Kâmil Akdik de, ilk tahsilini Zeyrekte Saliha Sultan Sıbyan mektebinde yapmağa mecbur olmuş ve 1873 de bu mektebi bitirmiştir. Kendisine ilk yazı dersini ve aynı zamanda yazı sa-

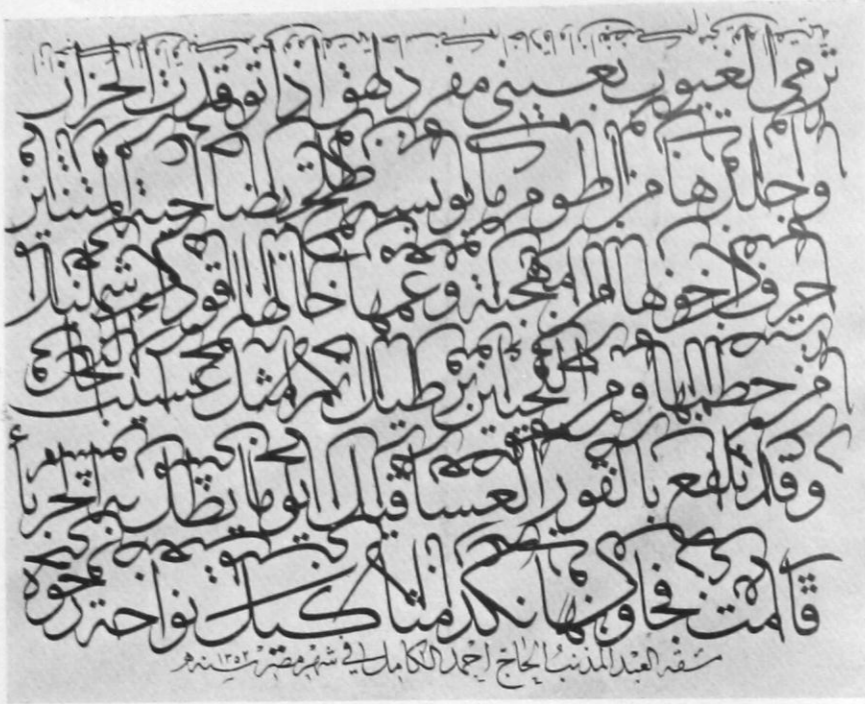
* Nitekim Türk sanatının büyük bir dostu olan Mısırlı Prens Mehmet Alinin lütufkâr ve nazik daveti üzerine Ahmed Kâmil Akdik 1933 de Mısıra gitmiş ve orada aylarca kalarak bir çok eserler meydana getirmiştir. Klişelerini kitabın sonuna koyduğumuz bu kıymetli eserlerin fotoğraflarını de gene Prens'in lütufkârlığına medyunuz. Burada kendilerine olan şükranımızı hatırlamak bizim için bir vazifedir.

natının aşkını veren, sülüs ve nesihî öğreten bu mektebin muallimi Süleyman Efendidir.

Kâmil Akdik Sıbyan mektebinden sonra Fatih Rüştüyesine devama başlamış ve 1877 de şahadetnamesini alarak, 1881 den itibaren memuriyet hayatına girmiştir. Takdir edilen istidadı sayesinde pek çabuk terfi etmeğe başlamış, 1881 de Dahiliye Nezaretini muhasebe kaleminde hulefadan iken, 1894 de Mühimme kalemine ayrılmış, 1895 de nâmenüvis olmuş, 1909 da nişanı humayun kalemi mümeyyizi tayin edilmiştir.

Resmî memuriyet hayatı böyle seyrini takip ederken, Kâmil Akdik içindeki "Mukaddes ateşi,, aslâ ihmal etmemiştir. 1879 danberi tanıdığı, zamanın hattatları arasında en kuvvetlisi olan Sami Efendiden hiç ayrılmamış ve ustasıyla kendisi için çok feyizli olan bu çalışma, 1901 e kadar 22 sene devam etmiştir. Her hafta muntazaman üç, dört defa Kâmil Akdik Sami Efendinin evine gider ve her defasında yanında iki, üç saat kalırdı. Sami Efendinin Kâmil Akdikin istidadına karşı büyük hayranlığı ve hürmeti vardı. Onun çok şeyler vadettiğini biliyordu. Bu anlaşma ikisi arasında adeta bir baba evlât muhabbeti doğurmuştu. Kâmil Akdik bazan doğrudan doğruya hocasının verdiği meşkler üzerinde çalışır, bazan da geçmişteki büyük ustaların eserlerini tahlil ederek yaptığı "étude,, lerini tenkide, tashihe arzederdi. Evvelâ passif bir dikkat kesilen Kâmil Akdik yavaş yavaş, seneler geçtikçe tenkitlere mukabeleye başlamış ve nihayet bu dersler ikisinin birden münakaşa ile yaptıkları bir tahlil ve araştırma haline gelmiştir.

Böylece o, nesihî, sülüsü, celîyi, tuğrayı, divanî-

Kâmil Akdikin binlerce müsveddelerinden biri

yi, divanî celîsini, hülâsa her türlü yazıyı Sami Efendiden öğrenmiş ve sırasıyla icazetlerini almıştır. Kâmil Akdikin hocasına ve onun sanatına karşı halâ büyük bir hürmeti vardır. Ondan bahsederken “Ne biliyorsam Sami Efendiye borçluyum. Efendi merhum yalnız bir yazıda değil bütün hat nevilerinde tam maharet sahibi bir üstat idi., demektedir.

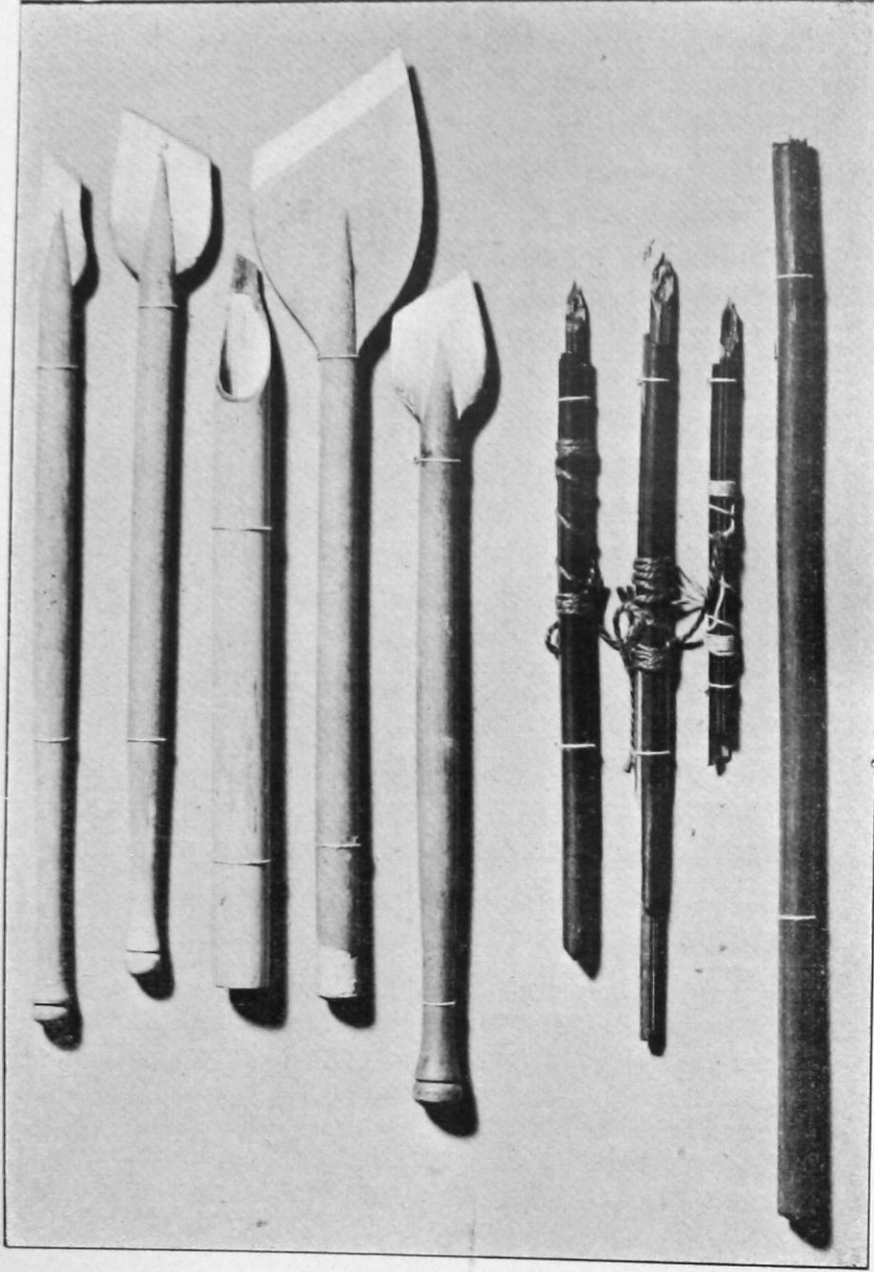
Hiç şüphesiz Sami Efendi büyük bir şahsiyet idi. Bugün sanatlarına hayran olduğumuz Tuğrakeş İsmail Hakkı, Hulûsi ve Necmettin gibi ustaları o yetiştirmiş, hepsine hocalık etmiştir *

* Sami Efendi 1253 zilhiccesinin on altıncı günü İstanbulda doğmuş ve 18 Haziran 1328 de İstanbulda vefat etmiştir. Kabri Fatih haziresindedir. Taşını Kâmil Akdik yazmış ve tezyinatını Tuğrakeş İsmail Hakkı yap-

Bununla beraber Kâmil Akdikin tekâmülünde, Sami Efendinin şahsiyeti, tashihleri, görüşleri kadar ve belki ondan çok daha fazla hususî araştırmaları müessir olmuştur. Kâmil Akdik her şeyden önce, sevdiği ustasını, sonra kendini, nihayet en yüksek tepiyi aşmayı düşünen ve bunun için biteviye çıkacak delik bulmaya uğraşan bir “arayıcı., idi. Allahın günü, şimdi olduğu gibi, o zamanlar da — fakat nisbet kabul etmiyecek kadar zengin tesadüf ve imkânlarla— sanat eserlerinin pazarı olan Sahaflar çarşısına uğrar ve geçmiş ustaların eserlerinden Murakka, Muhrec sahife, levha ne bulursa ucuz pahalı alır ve sonra onların bütün sırlarını emmeğe çalışırdı. Bu hal senelerce devam etmiş ve o, Sahaflar çarşısının emin ve daimî müşterisi olmuştu. Bugün pek kıymetli olan “Benim hakikî hocam ve mektebim., dediği hususî kolleksiyonu hep bu araştırma ihtirasının mahsulüdür.

Ömrünü yiyen bu hararetli araştırmalarla ve meydana getirdiği güzide eserlerle Kâmil Akdikin adı yavaş yavaş etrafa yayılıyordu. Nihayet 1884 den itibaren ders vermeğe ve Fatihteki evine talebe kabulüne başladı. Gelen talebe miktarı pek az zamanda altmışı buldu. Talebelerin muayyen günleri vardı. Bunların içinde genç çocuklardan, yaşlı imamlara kadar mıştır. Merhumun tekkelerde, cami ve mescidlerde birçok Çihariyar, âyatı celile ve pir isimleri levhaları mevcuttur. Başlıca eserleri şunlardır: Çarşıkapısında (Elkâsibü habibullah), Şehzade camii şerifi kapısı üzerinde (İnessalâte), Kantarcılarda, Tezgâhcılarda ve Atik Ali Paşada küçük (İnessalâte), Erenköyde Zihni Paşa camiinde celi ve tâlik imzalı yazıları, Edirnekapı camii şerifinde Çihariyarlar, Ramis camiinde tezhibli (İnessalâte) levhası, Altunizade camii şerifinde tâlik (Hüvessemiülalim), (Haza min fadli rabbî), (Elâ bizikrillahî tatmeinnülkülüb), (Dahilek ya Resulallah), İstanbul merkez İş Bankası köşesindeki Valide sebilinin celi hat ile yazılan tarihi, ilâh...

Eserlerinin bir kısmı talebelerinin kolleksiyonunda mahfuzdur.

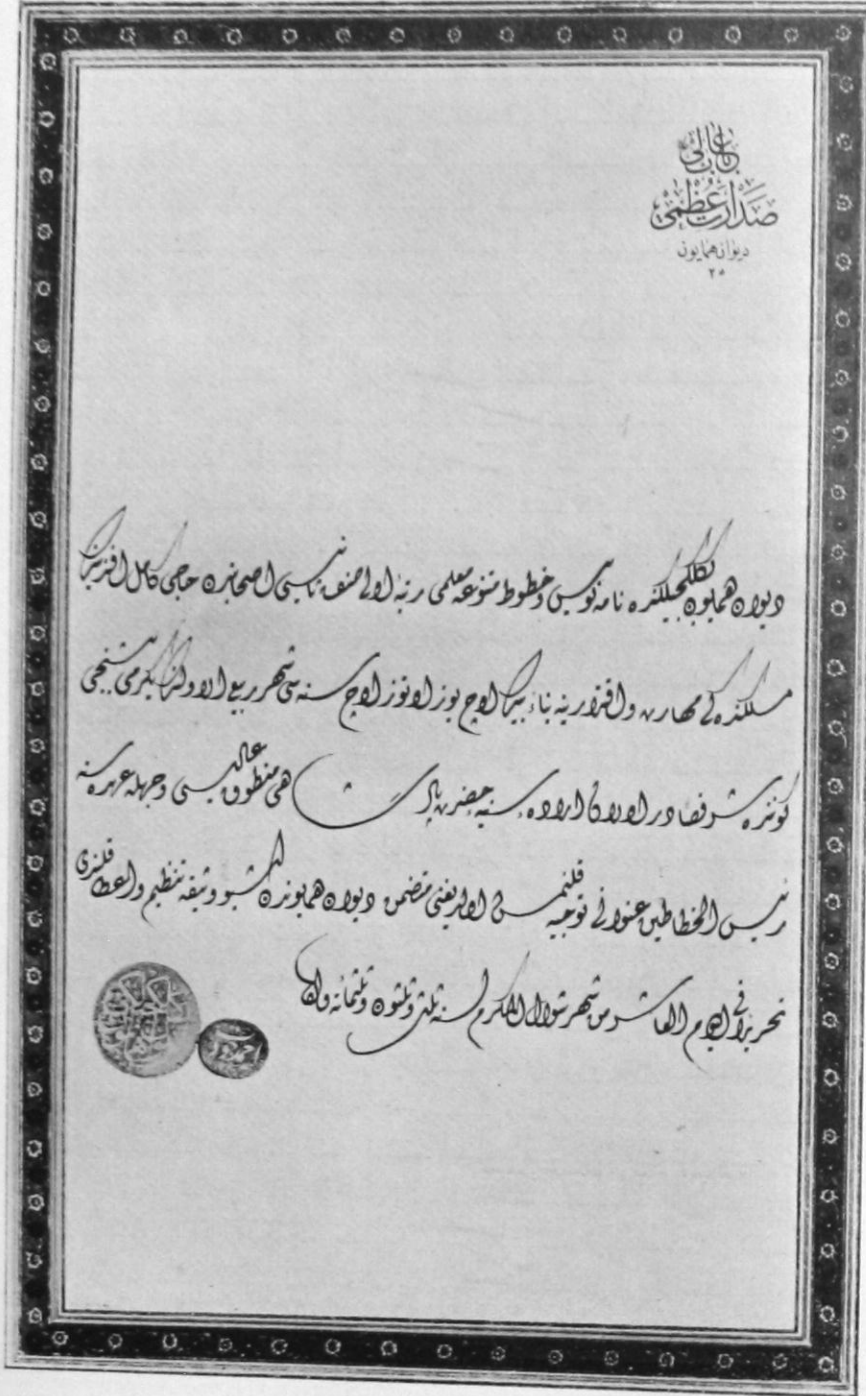

Sağdan ilki sülüs, sonraki üçü nesih, mütebaki beşi celi yazılarına mahsus kalemler

her türlü meraklı bulunuyordu. Hiç bir maddî menfaat kaygısına bağlı olmayarak sırf hasbî surette görülen bu hayırlı iş. Kâmil Akdikin bir hayli zamanını almakla beraber onu asıl endişesinden uzaklaştırmıyor ve hamlesinin şiddetini kırmıyordu. Bilâkis, çalışmasını daha ihtiraslı yapıyor, mükemmel bir hattat olmak için her türlü yazıya atılmasına sebep oluyor ve dolayisile ayrı ayrı nesihle, celi ile, rık'a ile, sülüsle ve divanî celisi ile uğraşıyordu. Lâkin bunların içinde en çok sevdiği "nesih,, ve "sülüs,, yazıları idi. Bütün emeli birinci derecede nesih yazan hattatların seviyesine yükselmekti. Nesihe düşkünlüğü o kadar fazla idi ki başka yazıları yazarken bile nesih düşünür ve bu yazı ile devam edebilecek, payidar bir eser vermek, meselâ bir Kur'anı Kerim yazmak arzusunu beslerdi. Çünkü ebediyete yadigâr olarak kütüphanelerde kalan bedialar bu gibi eserlerdi. Bundan başka nesih en zor yazıydı. Senelerce uğraşarak elde ettiği melemenin, muvazene kabiliyetinin, kendi tabiriyle "Hendesei ruhaniye,, nin bütün kudretini gösterecek iş, ancak bu çapta bir eserle tahakkuk edebilirdi. *

Nesih, bu eski yazıyı yazmak ona en hakikî müşkülle çarpışmak gibi geliyordu. Zira Kâmil Akdikin dediği gibi : "Nesih herhangi bir hiyleye, yazıp bozmağa, yalayıp silmeye, iğneleyip silmeye müsait değildir.,, Bir bakışta sahibinin maharetini ve kemal derecesini meydana verir. O kadar çok beğendiği Sami Efendinin bile bu yazı ile meydana getirilmiş eseri pek yoktu. Zaten varılacak ve mümkünse aşılacak zirveler onun nazarında Şeyh, Hafız Osman, Yedikuleli Abdullah, İğri Kapılı Ra-

* Kâmil Akdik, şahsiyetinin bütün kuvvet ve imkânlarını meydana çıkaran bu eseri olgunluk çağında, yani bu sanat üzerine tam yarım asır göz nuru döktükten sonra Prenses Ziba'ya yazdığı Kur'anı Kerim ile vermeğe muvaffak olmuştur. Bu eser şimdi Müşir Fuad Paşazade Bay Fuadin zevcesi Prenses Ziba'dadır.

Reisülhattatın ünvanı beratı

sim gibi ustalardı. Bunun için Şeyhin yazısını uzun zaman taklit etmiş, ezberlemiş, âdeta hafızasına hâk etmişti. Fakat buna rağmen “yazı,, sına istediği tekâmülü veremiyordu. Bir aralık buna, “kat’ı kalem,, yani matlup şekilde kalem açma fennini öğrenmeden ve “kat’ı kalem sırrı mektumunu,, meydana çıkar-madan varamıyacağına kanaat getirdi ve bu sırrı çözmek için çalışmaya başladı. Esasen sanat meselelerinde hiç bir şeyi talih ve tesadüfe bırakmıyor, hiç bir şeyi teferruat diye ihmal etmiyordu. En küçük yazıya bile kendini o kadar büyük ihtirasla veriyordu ki, bir yazı için bazan bin müsvedde yaptığı vâki oluyordu. Nihayet bu kadar gayrete, bu kadar araştırmaya mal olan sanatını herkes kabul etmeğe mecbur oldu.

Bu sıralarda, bazı hattatların teşebbüsü ile Evkaf nezaretine bağlı, “Medresetülhattatin,, adında, her türlü yazıyı öğretmek üzere Cağaloğlunda Hoca Tahsin Efendinin mektebinde bir medrese açıldı. Kâmil Akdik evvelâ sülüs ile nesih, biraz sonra da “hututu mütenevvia,, hocalığına kendisine Reisülhattatin payesini veren şu buyrultu ile tayin edildi. *

Divanı hümayun beylikçiliğinde nâmenüvis ve hututu mütenevvia muallimi rütbeyi ulâ sınıfı sâni eshabından Hacı Kâmil Efendinin mesleğindeki maharet ve iktidarına binaen 1333 senesi şehri rebiulevvelin yirmi beşinci gününde şeref sadır olan iradei seniyyeyi hazreti Padişahî mantuku âlîsi veçhiyle uh-

* Kâmil Akdik ile birlikte mektebin tuğra, celi derslerine İsmail Hakkı, tâlika Hulûsi, rik’aya amedii divanı hümayun kaleminden Sait, tezhibe Baha, muavinliğine de şimdi İranda «Medresetülmüzehhibin» in müdürü olan İrani Tahirzade Hüseyin tayin edilmiştir.

desine Reisülhattatin ünvanı tevcih kılınmış olduğunu mütezammın divanı hümayunda işbu vesika tanzim ve ita kılındı.

Tahriren fil yevmilâşiri min şehri şevvalilmükerrem lisene (ti) selâsîn ve selâsune (selâsine) ve selâsemie ve elf.

Mütarekede Galatasaray Sultanîsi “hüsnü hat,, muallimliği uhdesine ilâveten verildi. Yazı inkilâbından bir sene sonra da “Şark Tezyinî Sanatlar,, mektebi adını alan “Medresetülhattatin,, e müdür tayin edilerek hattatların maddî ve manevî şefi oldu.

Şimdi Güzel Sanatlar Akademisinin Türk Tezyinî Sanatlar şubesinde yazı hocası bulunmaktadır.

Bütün hayatında, Kâmil Akdikin seciyesinde her şey çocuk safiyetini, temizliğini muhafaza etmiştir. Dudaklarında, aslâ kahkahaya inkilâp etmiyen daimî bir tebessüm vardır. Başka sanatkârları kıvrandıran ruh yırtılışları, tatminsiz arzuların azapları onu rahatsız etmemiştir.

İhtimalki ruhunun rükûdetini bütün olan imanına borçludur. Bununla beraber onun hayatının da bir dramı vardı ve bu dram eserlerinin “réalisation,, unda idi. Küçük bir derviş hücrelerinden farkı olmayan ve atölye vazifesini gören yatak odasında geçirdiği günler hayatının hem azabı hem neşesi ile doludur.

Seksen seneye yaklaşan ömrü halâ ilk gençliğinde olduğu gibi çalışmakla geçmektedir. Çocukluğundan beri gün doğmadan kalkar ve o gün vazifesi yoksa karanlık basıncıya kadar fasılasız çalışırdı. Hem

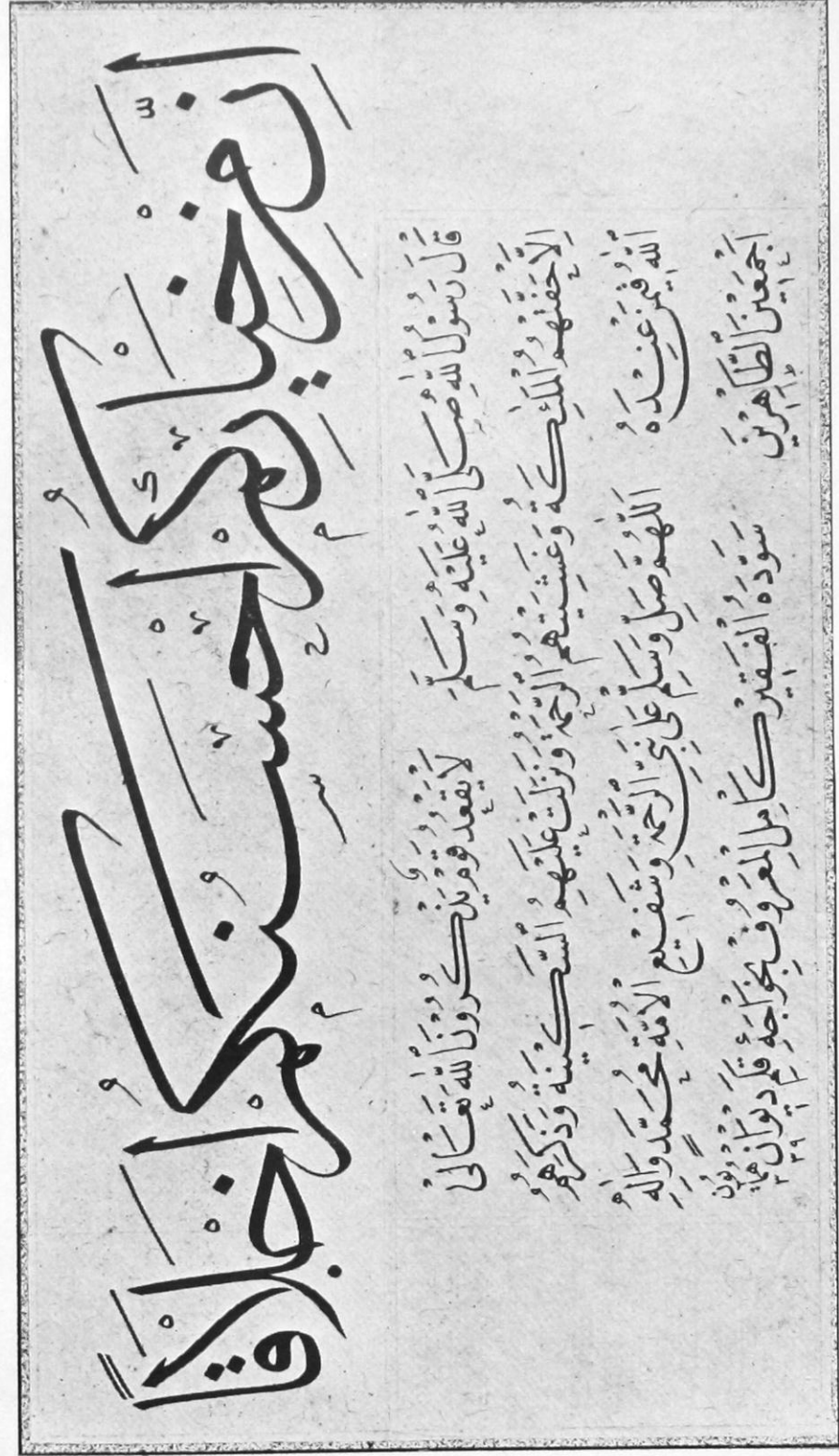
fi’len hem de zihnen. Binlerce eser meydana getirdiği ve bu eserler için yüzbinlerce müsvedde yaptığı halde “düşünmek,, dediği derunî çalışması, fi’lî çalışmasından şüphesiz daha çoktu. Çünkü herşeyi bu “hendesei ruhaniye,, ye irca etmek istiyordu.

Bu yüzden Kâmil Akdikde sanattan başka hiç bir iptila hiç bir ifrat yoktur. Sigara içmez. Alkolün katresini ağzına almamıştır. Bu perhizkârlığa sebep sade dinin yasağı değildir. Zira dini bütün olmakla beraber, o müteasıp değildir. Her türlü azgınlıktan çekinmiş olması, sırf sanata bağlılığındandır. Elinin titremesi, gözünün daha az görmesi, onu en çok korkutan şeylerdir. Sıhhatine, daha iyi çalışabilmek için düşkündür. Mükemmel bir sıhhat olmayınca, mükemmel bir sanat eseri verilemeyeceğine kanaatı tamdır. Bu kanaat bazan onda marazî bir hâl alır, kolunun incinmesinden korkarak, biraz ağır şeyleri kaldırmaya bile yanaşmaz. Gene bu yüzden bol ve iyi çalışabilmek için, daima az yemek yemiş ve âdeta uzun ömrü, perhiz ve oruç ile geçmiştir. Bu perhiz ve ihtimam, bu âsil hayat ve sanat telâkkisi, ona güzel, zinde bir ihtiyarlık temin etmiş ve böylelikle üstat daima her dakikasını, idealini tahakkuk ettirmek uğrunda kullanmaya muvaffak olmuştur.

Sanata bütün varını feda edecek kadar cömert bir âşık olan üstadın hayatında, öbür âşkın hemen hemen hiç yeri yoktur. Son zamanlarda, bir dostu için yazdığı, Füzuli’nin “Aşk imiş her ne var âlemde,, diye başlayan beytini meşk ederken gülümseyerek, “Hayatta ben âşık olacak vakit bulamadım,, diye şaka ediyordu. Filhakika 1890 dan 1926 da ölünceye kadar beraber yaşadığı ve öldükten sonra neşesinin bü-

yük bir kısmının kaybolmasına sebep olan karısını görmeden almıştı ve onun sevgisinden başka gönlünde sevginin yeri yoktu. "Can arkadaşım,, diye anıldığı karısından ve çocuklarından başka varlığında en çok yer kaplıyan kanatlı hayvanlardı. Yalnız kuşlara ve umumiyetle kanatlı hayvanlara karşı sonsuz bir hayranlığı vardı. Yaradılmışın ayaklarını yerden kesen ve esrarlı bir surette onu göklere uçuran kanatlara karşı sevgisi çok büyüktü. Kanat!.. kanat!.. Hakikaten insanı yüzlerce sene sonra bile "Rahmetle yâda,, vesile olacak sade bu değil midir?

Bu kitabın meydana gelmesinde ve iyi bir surette basılmasında bana pek çok yardımları dokunan Prens Mün'ime, Bay Burhan Toprak ile Bay Selim Nüzhet'e burada teşekkürlerimi söylemeği bir vecibe bilirim.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
إِنَّهُ اللَّهُ الْقَرَّانُ فَهُوَ يَقْرُؤُهُ أَنَاءَ اللَّيْلِ
وَأَنَاءَ النَّهَارِ وَرَجُلٌ تَأَاهُ اللَّهُ
لَا حَسَدًا إِلَّا فِي الْأَشْيَاءِ رَجُلٌ
قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
مَنْ كَانَتْ تِلْكَ فِي الدُّنْيَا
سَوَدَةٌ أَمْحَدٌ كَمَا مَلَّ غَفِرٌ نَوْبٌ
فَأَنْزَلَكَ عِنْدَ خَيْرِ نَفْسٍ هَا

صحیح صحیح ابن ماجہ

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم
أرحم مني بمتي بوبكر
وأشدُّهم في أمر الله عمر وأصدقهم حديثاً عثمان وأفرضهم
زيد بن ثابت وأقروهم بئني وأعلمهم بالآلِ ————— والخير لهم
معنا إذا بن الجمل ولا كمال مة أمين وأمين من الأئمة أبو عبيدة
ابن الجراح ورواه بعضهم عن قتادة مرسلًا وفيه وأقضا هم علي
كتبه الفقير الحاج أحمد كامل المعروف برئيس الخطاطين غفر له

وَعِنْدَنَا الْعِلْمُ الْهَيَّوِيُّ مَوْتِ الْعُمَّالِ

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الْعُلَمَاءُ بَيْنَ مَنِّي كَالْبُرُجِ

فِي الطَّعَامِ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا ذَلَّةَ لِلطَّعَامِ

إِلَّا مَعَ الْبُرْجِ وَلَا يَصِحُّ مَنِّي إِلَّا مَعَ الْعُلَمَاءِ اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى نَبِيِّ الرَّحْمَةِ

وَشَفِّيعِ الْأُمَّةِ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ أَجْمَعِينَ سَوْدَةَ الْحَلِجِ أَحْمَدُ الْكَلْبُكِيُّ
١٣٤٩

علمنا أمي كابدنا بني أسير ليلة

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم
قلنا يا نأب صدق رسول الله
محمد وآله وصحبه أجمعين
سودة الحاج أحمد الكامل رئيس الخطاطين
أنا مدينة العلم وعلى بابها فمن راد العلم
اللهم صل وسلم على نبي الرحمة وسفيع الأمة

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

عَنْ عَلِيِّ بْنِ طَلْحَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ
كَانَ إِذَا وَصَفَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ • قَالَ •
لَمْ يَكُنْ بِالظُّرْبِ الْمَقْطُوعِ • وَلَا بِالْقَصِيرِ الْمُرْتَدِّ • كَانَ رُبْعَةً مِنَ الْقَوْمِ
وَلَمْ يَكُنْ بِالْمَجْعَدِ الْمَقْطُوعِ • وَلَا بِالْمُسَبِّحِ • كَانَ جَعْدًا رَجُلًا • وَلَمْ يَكُنْ
بِالْمُظَهَّرِ • وَلَا بِالْمُكَلِّمِ • وَكَانَ فِيهِ الْوَجْهُ نَدْوِيرًا • أَيْضًا مُشْرَبًا
أَذْعَجَ الْعَيْتِينَ • أَهْدَبَ الْأَشْفَارَ • جَلَبَتُ الْإِبْرَاهِيمَ وَالْكَعْبَةَ • أَحْمَرَهُ
ذُو مَشْرَبَةٍ • شَرِبَ الْكُفْرَيْنَ وَالْقَدَمَيْنِ • إِذَا مَسَى يَتَعَلَّمُ كَأَنَّمَا
يَمْشِي فِي سَبَبٍ • وَإِذَا نَفَتَ الْفَتَّ مَعَابِرَ كَنَفْتِهِ
خَاتَمَ النُّوَّةَ • وَهُوَ خَاتَمُ النَّبِيِّينَ •

وَإِنَّكَ لَعَلَى خَلْقٍ عَظِيمٍ

أَحْمَرَهُ الْفَكَارَ صِدْرًا • وَأَصْدَقَهُهُ لَهْفَةً • وَالنَّهْمَةَ عَرَبِيَّةً • وَأَكْرَمَهُهُ
عَشِيرَةً • مِنْ رَأَى بَدِيهَةَ مَسَابَهُ • وَمَنْ خَالَطَهُ بِمَعْرِفَةِ إِحْبَابِهِ • يَقُولُ نَأَعْتَهُ
لَمَّا رَأَى قَبْلَهُ • وَلَا يَمْسُدُهُ مِثْلَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ • مِنَ الشُّكْرِ وَالْمَصَابِيحِ
كَتَبَهُ الْقَاصِدُ الْحَاجُّ أَحْمَدُ بْنُ عَلِيٍّ الْمَرْوُوفِيُّ رَيْثِيَّ الْحَطَّاطِيُّ بِغَفْرَةِ نُوْبِهِ

Sülüs ve nesih hilye.

هذا كتاب مولد الشريف

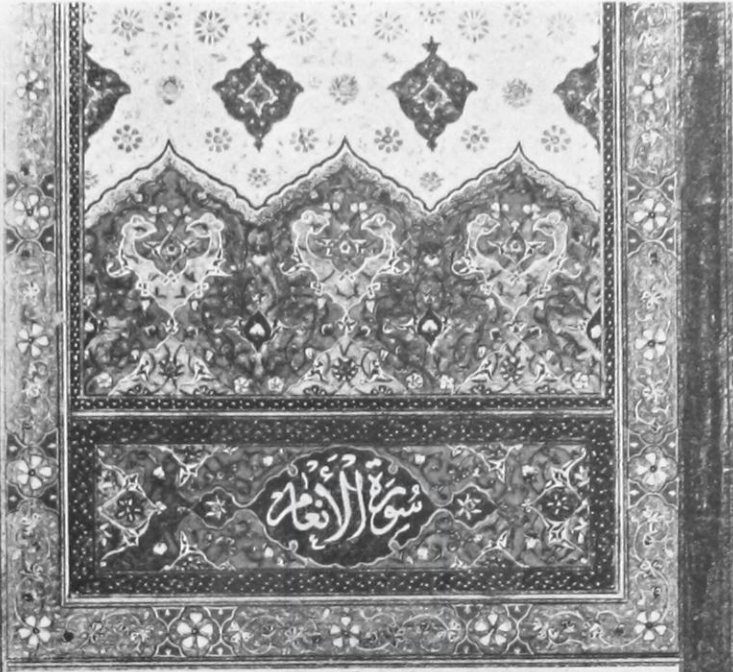
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 اللَّهُ آدِينَ ذِكْرًا يَدِهِ لَمْ أَوْلَا
 اللَّهُ آدِينَ هَرَكِيمٍ أَوْلَ أَوْلَ آكَ
 اللَّهُ آدِي أَوْلَسَهُ هَرَايَشِكْ وَأَوْكِي
 هَرَنْفَسَدَهُ اللَّهُ آدِينَ دِي مُدَامْ
 بَرَكْزَالَهُ دِي سَهُ عَشْفِ إِلَهَ لِسَانْ
 إِسْمِ يَأَكْنِ يَأَكْ أَوْلُورْ ذِكْرَ أَيْلِينَ
 عَشْفِ إِلَهَ كَلْ أَيْمَدِي اللَّهُ دِيهِ لَمْ
 أَوْلَهُ كِيمِ رَحْمَتِ قِيلَهُ أَوْلِ يَأَدِشَاهُ
 وَاجِبًا أَوْلُورْ جُمْلَهُ أَيْشَدَهُ هَرَقَوْلَهُ
 هَرَايَشِي آسَانِ أَيْدَهُ اللَّهُ آكَ
 هَرَكْرَابَتْرَ أَوْلِيكَ أَنْكَ صُوكِي
 اللَّهُ آدِي لَهَ أَوْلُورْ هَرَايَشِ تَمَامْ
 دُوكُولُورْ جُمْلَهُ كَاهَ مِشَلِ خِرَانْ
 هَرَمُرَادَهُ أَيْرِشُورْ اللَّهُ دِي نِينَ
 دَرْدِ إِلَهَ كُوزِ يَأِشِ إِلَهَ آهَ أَيْدَهُ لُورْ
 أَوْلِ كَرِيمِ وَأَوْلِ رَحِيمِ وَأَوْلِ إِلَهِ

Esad Fuad'ın koleksiyonunda

Tezhibi İsmail Hakkı'ındır.

Sülüs Ayetelkursi

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَجَعَلَ
الظُّلُمَاتِ وَالنُّورَ ثُمَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ
يَعْدِلُونَ ﴿١﴾ هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ طِينٍ ثُمَّ قَضَىٰ
أَجَلًا وَأَجَلٌ مُسَمًّى عِنْدَهُ ثُمَّ أَنْتُمْ مُتَرَوِّنَ
وَهُوَ اللَّهُ فِي السَّمَوَاتِ وَفِي الْأَرْضِ يَعْلَمُ سِرَّكُمْ

C e l i y a z ı

Prens Mehmed Ali'nin sarayı kapısı

Celî Kelimeî Tevhid.

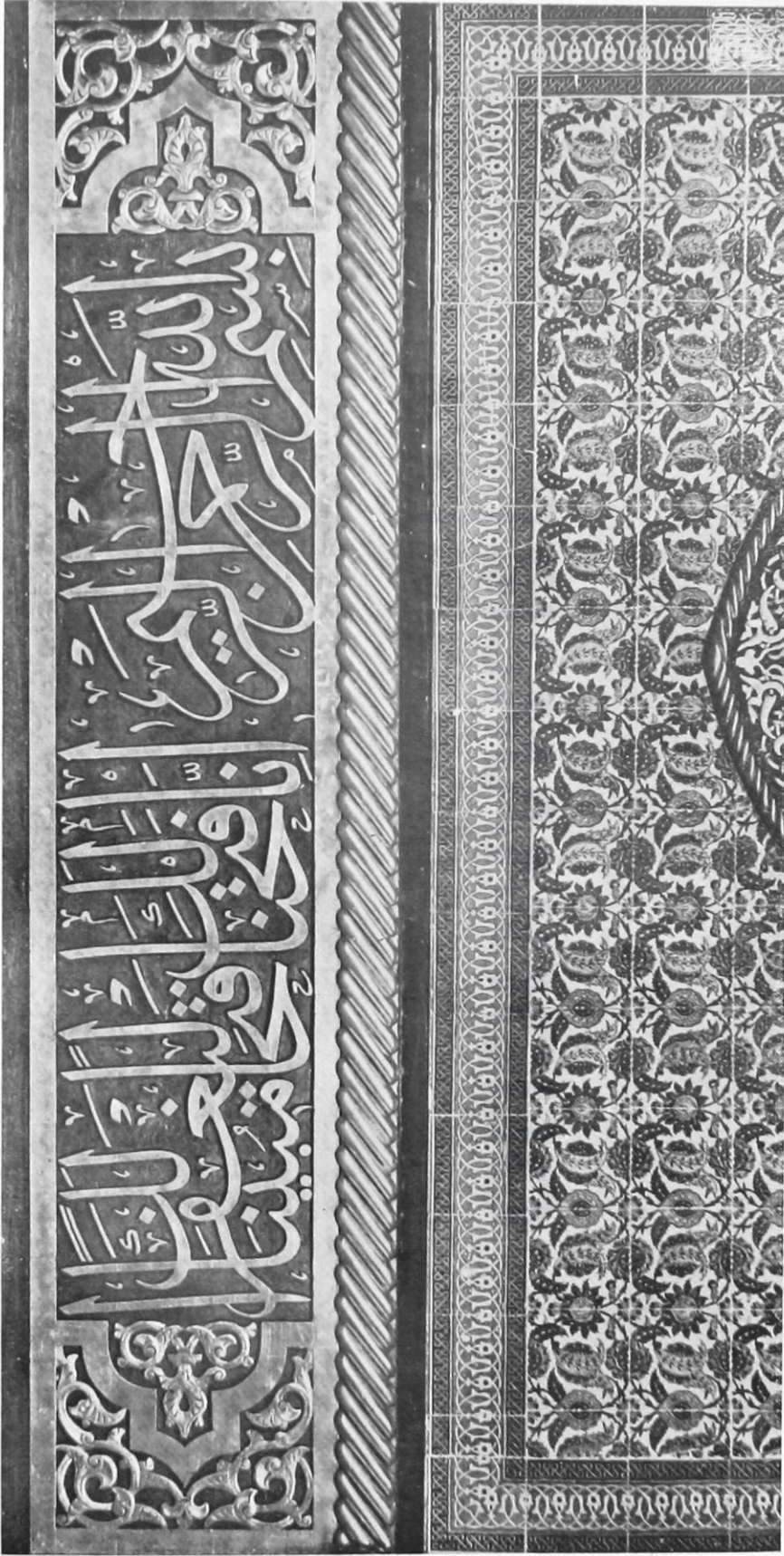
Mısırda Prens Mehmed Alinin sandukasının
cephesinde billûra hakedilmiş Kelimeî Tevhid.

Çini üzerine

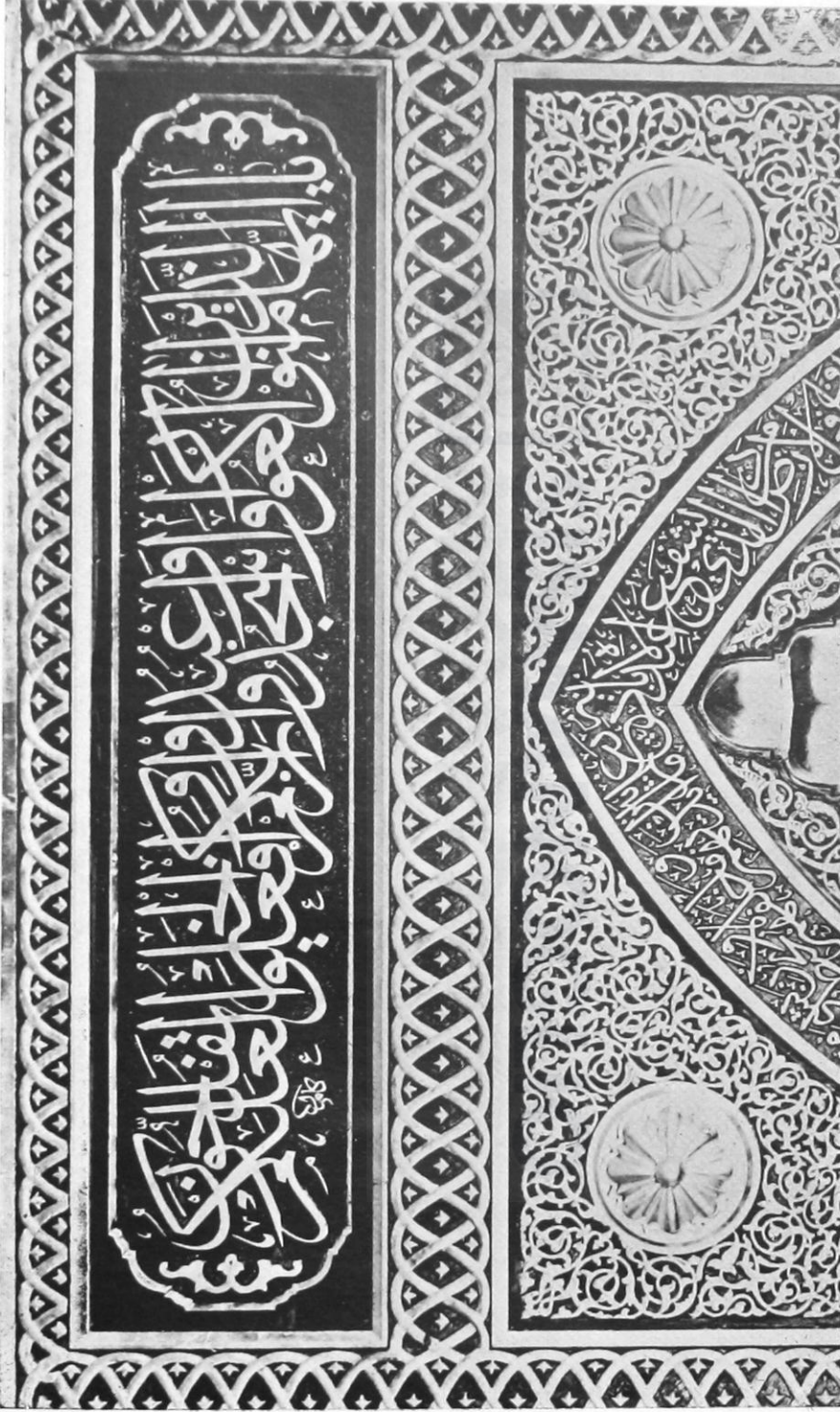
Sülüs yazı

Mısırda Prens Mehmed Alinin yaptırdığı camii yazılarından

C e l i y a z ı

Ayni camide hakedilmiş Surei Fetih.

C e l i y a z ı

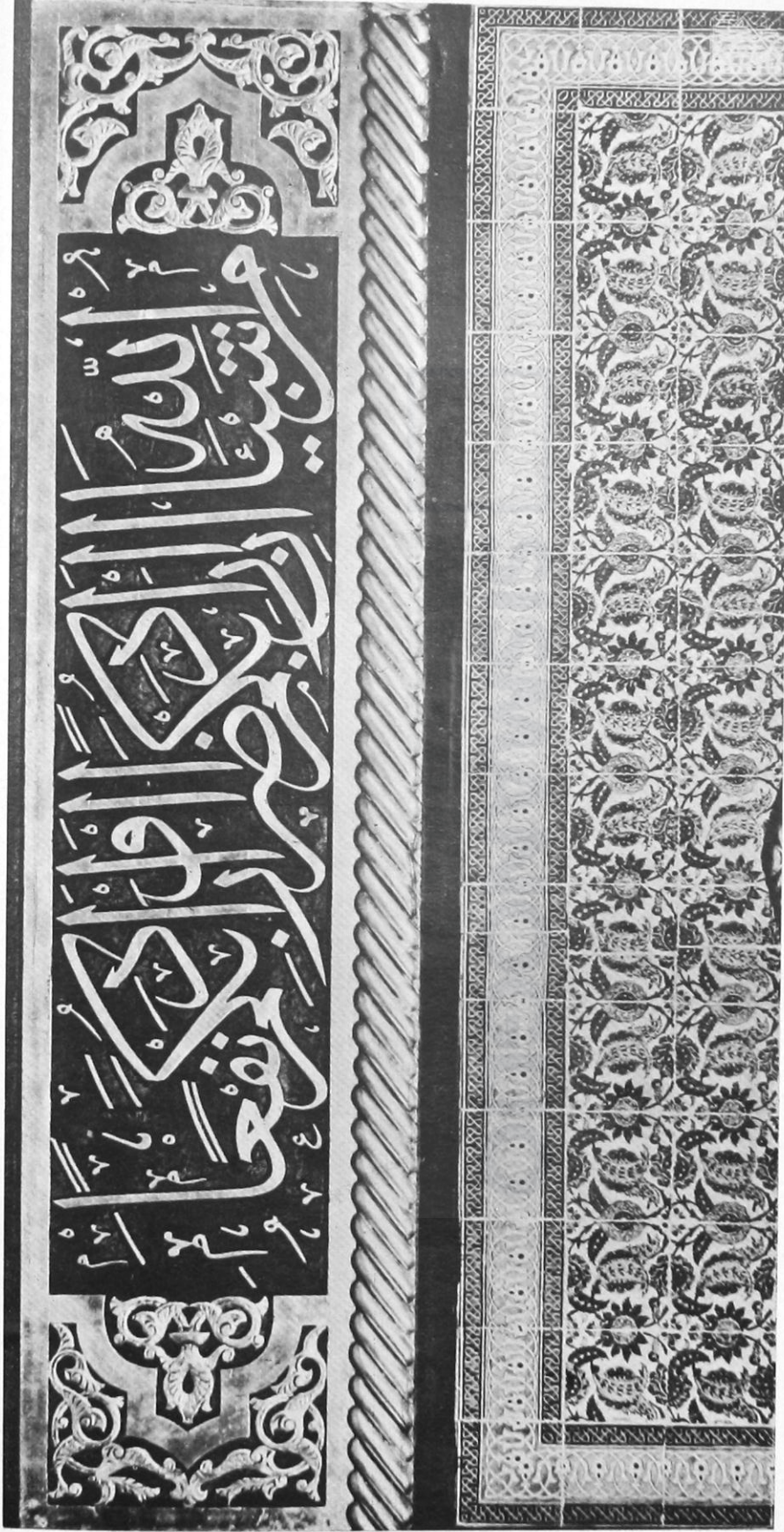
Aynı camide mihrab üzerine hakedilmiş Ayeti Kerime

Çini üzerine

Celî yazı

Aynı camide Surei İhlâs

Celî yazı

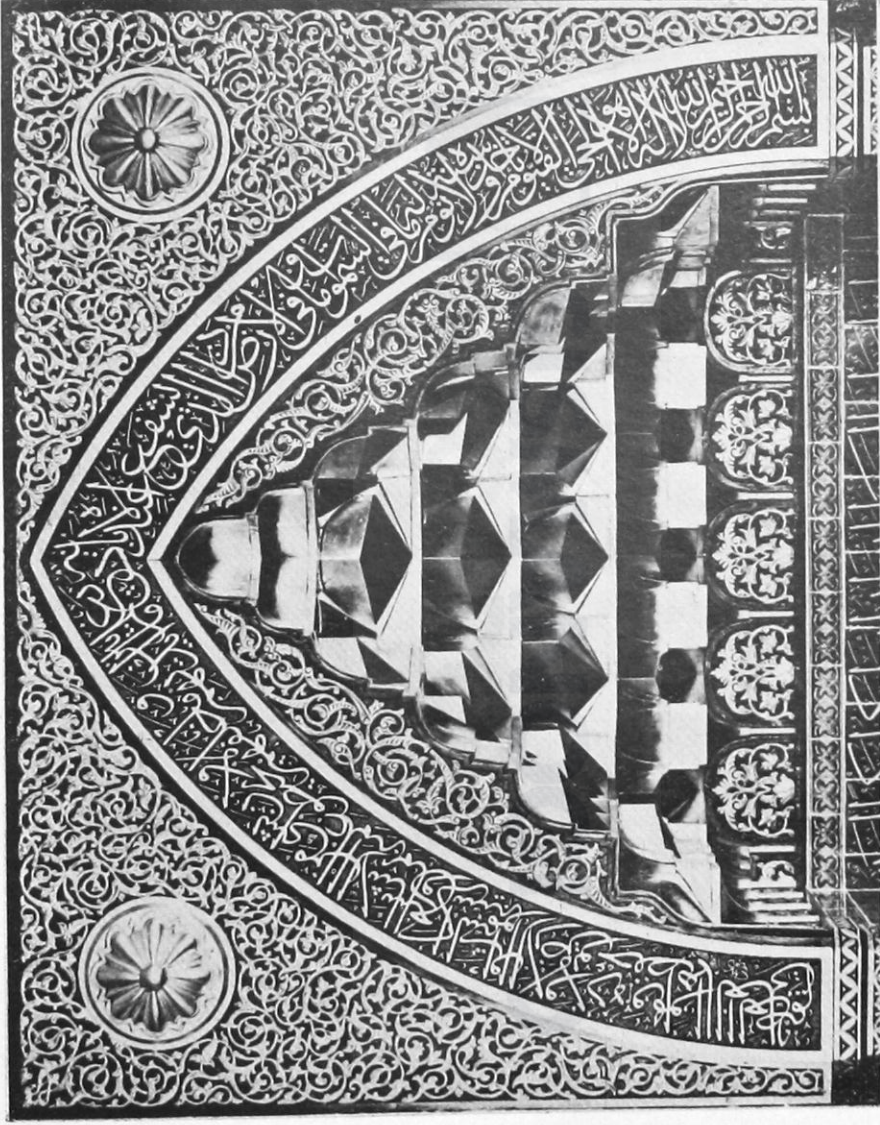
Ayni camide hakedilmiş Ayeti Kerime

Çini üzerine

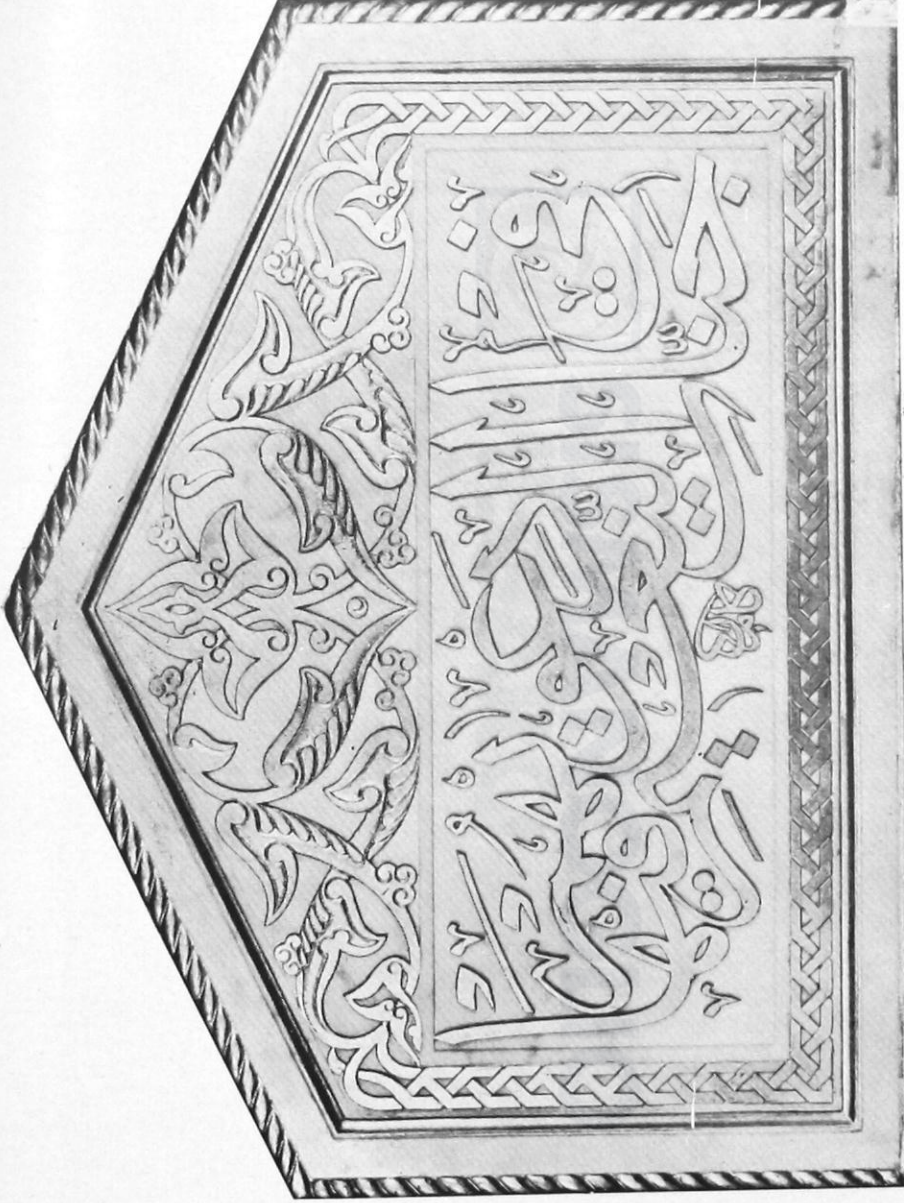
Celi yazı

Aynı camie aid bir yazı

C e l i y a z ı

Aynı camiin mihrab kemeri üzerine hakedilmiş Ayetelkürsi

Celî yazı

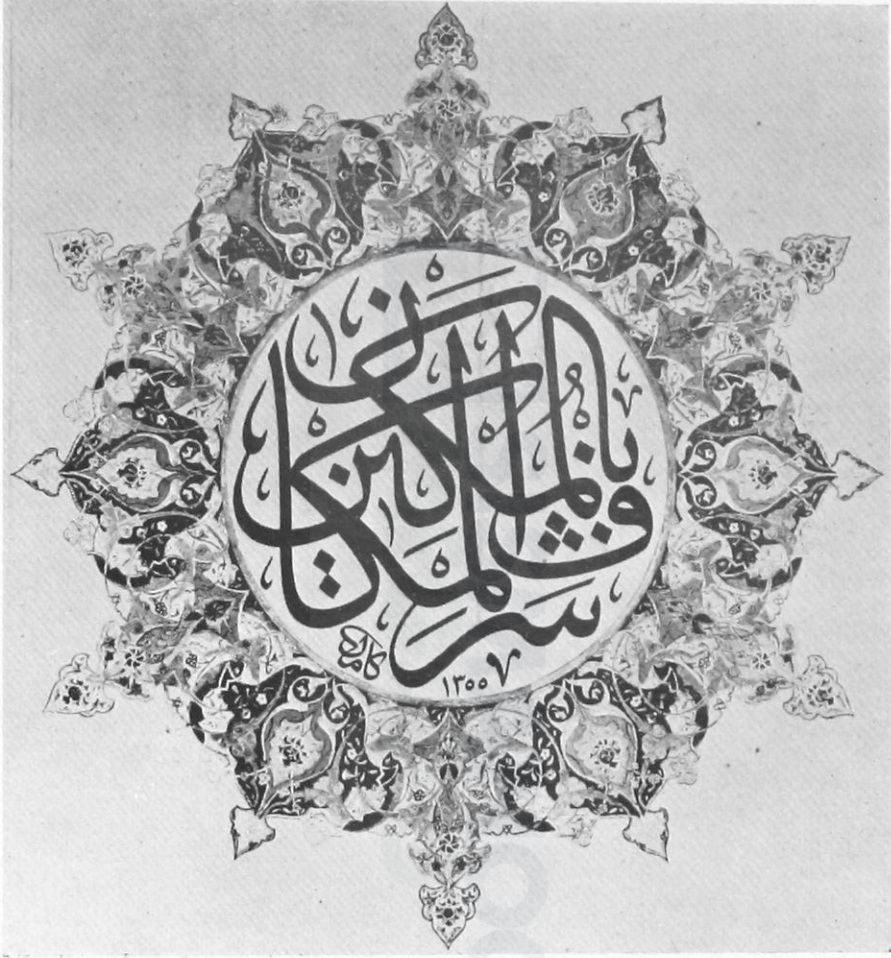
Taş üzerine hakedilmiş ayet

كَلِمَاتُ النَّاسِ عَلَى قَدْرِ قُوَّتِهِمْ

الْعُقُولُ مَوَاهِبُ وَالْعُلُومُ مَوَاسِبُ لَا تَرُدُّ عَلَى ذِي خَطَاةٍ
خَطَاةً فَإِنَّهُ يَسْتَفِيدُ مِنْكَ وَيَخْذُلُكَ عِنْدَكَ ۞ وَقَالَ مَنْ لَا يَعْرِفُ الْخَيْرَ
مِنَ الشَّرِّ فَالْجِقْوَةُ بِاللَّيْهَاتِيمِ ۞ جَوَادُ الثَّوَابِ هَلَّا لَكَ لِقَوْمٌ وَعَيْظٌ
لِقَوْمٍ آخَرِينَ ۞ وَقَالَ رَأْسُ الْحِكْمَةِ حُسْنُ الْخُلُقِ فَأَكْثَرُ وَجْهِ
عِدْوِكَ فَاجْذِرْ طَاعَةَ الْغَضَبِ فِيهِ فَإِنَّهُ أَعْدَى الْأَكْمِنَةِ ۞ سَوَدُ
أَضْعَفُ الْكُتَابِ الْخَالِجُ أَجْمَدُ الْكَاثِرُ مَلْغَمٌ غَرَّ اللَّهُ ذُنُوبَهُ أَمِيرٌ

أُولَئِكَ عَلَى هُدًى مِنْ رَبِّهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٠٠﴾
 إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أُنذِرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ
 لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٠١﴾ خَتَمَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَعَلَى سَمْعِهِمْ وَ
 عَلَى أَبْصَارِهِمْ غِشَاوَةٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٠٢﴾ وَمَنْ
 النَّاسُ مِنْ يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ وَيَوْمَ الْآخِرِ وَمَا هُمْ
 بِمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٣﴾ يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَمَا يَخْدَعُونَ
 إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿١٠٤﴾ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ فَزَادَهُمُ
 اللَّهُ مَرَضًا وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ
 وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ قَالُوا إِنَّمَا نَحْنُ
 مُصْلِحُونَ ﴿١٠٥﴾ إِلَّا أَنَّهُمْ هُمُ الْمُفْسِدُونَ وَلَكِنْ لَا يَشْعُرُونَ
 ﴿١٠٦﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ امْنُوا كَمَا آمَنَ النَّاسُ قَالُوا أَنُؤْمِنُ
 كَمَا آمَنَ السُّفَهَاءُ إِلَّا إِنَّهُمْ هُمُ السُّفَهَاءُ وَلَكِنْ لَا يَعْلَمُونَ

Celî levha

Tezhibî Türk Teziyîni San'at
talebelerinindir.

Burhan Toprak'ia

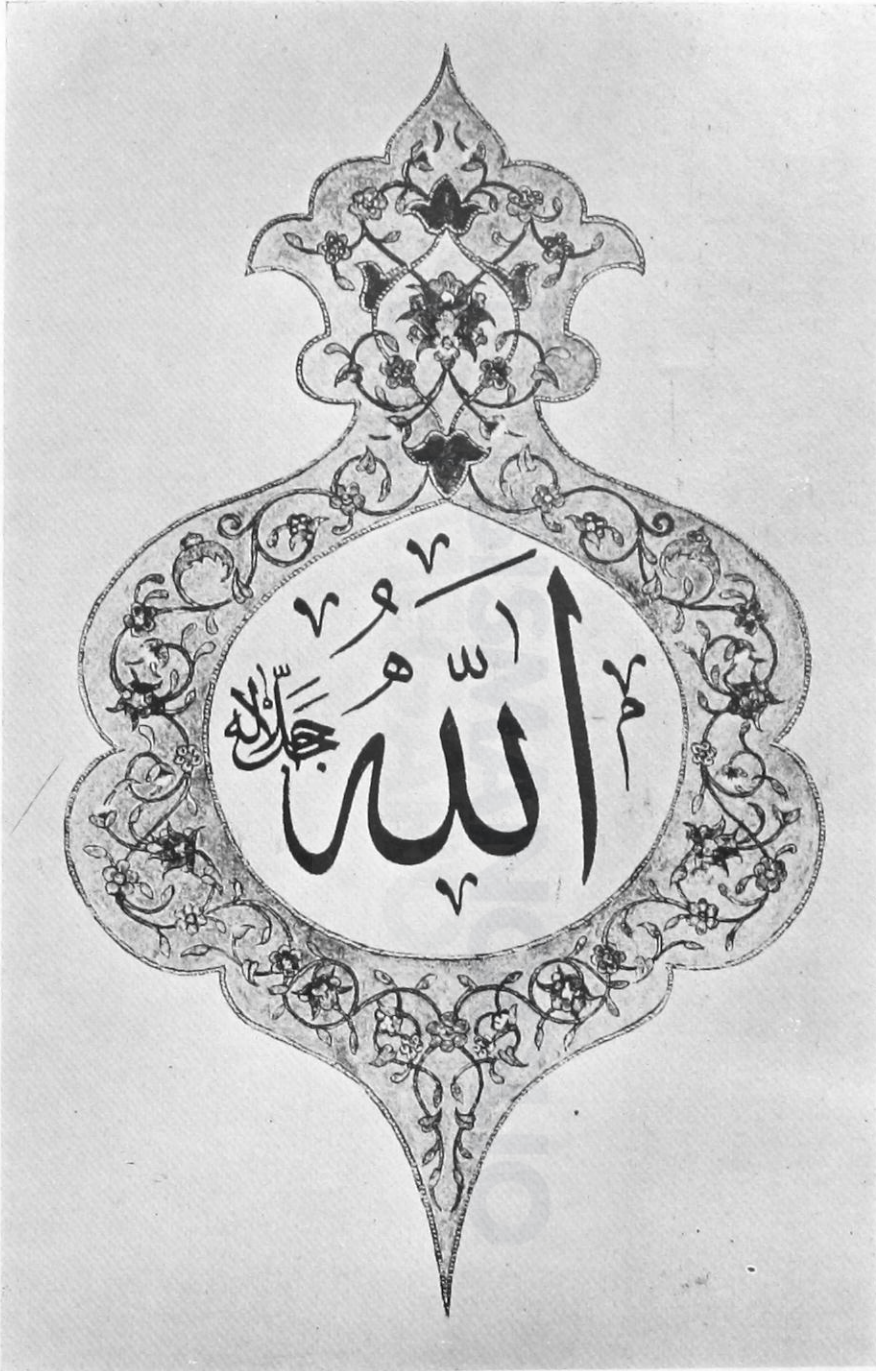
Celi levha

Tezhibi İsmail Hakkımdır.

Burhan Toprak'ta

Sülüs levha

Naile Tefik Sağlam'da

Sülüs Lâfzai Celâl

Burhan Toprak'ta

Tezhibi İsmail Hakkı'nındır.

Celî levha

**Kâmil Akdik'in başlıca ve yerleri
tahkik edilebilen eserleri:**

- 1 — Medinei Münevverede Mihrabı Nebi (Celi ve büyük eb'atta).
- 2 — Mısırdaki Prens Mehmed Ali Paşanın yaptırdığı caminin kubbesinin etrafındaki doksan metre tutan Surei Fetih ve kapılarının üzerindeki bütün yazılar.
- 3 — Mısırdaki Prens Mehmed Ali Paşanın hayatta iken yaptırdığı türbesinin yazıları.
- 4 — Mısırdaki Prens Mehmed Ali Paşada bir çok kıt'a ve Hututu mütenevvia.
- 5 — Mısırdaki Hidiv İsmail Paşanın ailesine mahsus yapılan beş türbenin yazıları.
- 6 — Mısırdaki Mahmud Muhtar Paşanın türbesi.
- 7 — Merhum Mahmud Muhtar Paşada bir Evrad, bir Hilye ve iki kıt'a.
- 8 — Merhum Prenses Eminede iki Evrad ve dört kıt'a.
- 9 — Topkapı sarayındaki kütüphanenin kitabesi.
- 10 — Topkapı sarayında çini dairesinin kitabesi.
- 11 — Fatih'in türbesindeki Abdülhak Hâmid tarafından söylenen (Fatihi Ziyaret) manzumesi (kalın sülüs ile büyük bir levha halindedir).
- 12 — Büyük Çamlıca mezarlığının kitabesi.
- 13 — Eyüpde Mekkei Mükerrime Emiri Abdi İlah Paşanın kabrindeki kitabe.
- 14 — Hattat Sami Efendinin Fatih türbesi mezarlığında-ki taşı.
- 15 — Hattat Sami Efendinin karısının Fatih türbesi mezarlığında-ki taşı.
- 16 — Eyüpde Dahiliye Müsteşarı Said Efendinin mezar taşı.
- 17 — Ahmed Mithat merhumun mezar taşı.
- 18 — Amerikada Boston Müzesinde bir takım kıt'a ve sahifeler.
- 19 — Konya Müzesinde bir kıt'a ve çini üzerine yazılan levha.
- 20 — Ankara Halkevinin şark salonunda bir kıt'a.
- 21 — Üniversite kütüphanesinin müze kısmında mücellet bir murakkaa.

- 22 — Bay Esad Fuad refikası Prenses Ziba'da bir Musaf, bir Surei Enâm, bir Mevlûdu Şerif, bir Ayetülkürsi ve on kıt'a.
- 23 — Bay Müfid Manselde bir Kasidei Bürde, üç hilyei şerif, bir Surei nebe ve bir Hadis sahafası.
- 24 — Doktor Süheyl Ünver'de on kıt'a.
- 25 — Eyuplu Hattat Hafız Cemalde yirmi kıt'a ve iki Hilyei şerif.
- 26 — Hattat Bahaddinde yirmi kıt'a ve bir Hilyei şerif.
- 27 — Hattat Necmeddinde on beş kıt'a.
- 28 — Hattat Hamidde on Hadisi şerif murakkaı ve bir Surei nebe.
- 29 — Hattat Macidde üç kıt'a.
- 30 — Hattat Abdülkadirde müteaddid meşkler ve bir Hilyei şerif.
- 31 — Merhum Hattat Hafız İhsanda meşkler ve kıt'alar.
- 32 — Hattat Mehmedde müteaddid kıt'a ve meşkler.
- 33 — Akademi Müdürü Burhan Toprakta celî, sülûs ve nesih müteaddid eser.
- 34 — Kütahya Mebusu Naşid Uluğda Namık Kemalın Hürriyet kasidesinden bir parça (Celî olarak).
- 35 — Müfettiş İsmail Hikmette bir kıt'a ve bir Besmele.
- 36 — Selim Nüzhette bir cüz Kur'an ve bir kıt'a.
- 37 — Güzel Sanatlar Akademisi muallim muavinlerinden Yusufda Kasidei Bürde ve Aşerei mucize.
- 38 — Üniversite Muhasebecisi İhsanda bir Hilyei şerif ve Aşerei mucize.
- 39 — Tüccardan Bay Muhiddinde Hilyei şerif ve kıt'alar.
- 40 — Muallim Vehbide bir Hilyei şerif, üç kıt'a ve meşkler.
- 41 — Tüccardan Bay Hasanda Surei nebe ve dört kıt'a.
- 42 — Bay Muhiddinde dört Hilyei şerif ve bir kıt'a.
- 43 — Oğlu Ressam Şeref Akdikte müteaddid eserleri.

